

ΠΩΣ ΘΑ ΣΩΘΕΙ ΤΟ ΡΩΜΑΪΚΟ ΚΑΙΝΟΥΡΓΙΟ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟ ΣΥΣΤΗΜΑ ΔΕΥΤΕΡΙΑ ΚΑΙ ΑΝΑΣΤΑΣΗ

('Η αρχή του στο περασμένο φύλλο)

Προχθές είπαμε, γράφοντας για τή σημερινή κατάστασή μας, ότι λίγα χρόνια είνε που Κυβερνήτες και Λαός και αυτοί οι δεσποτάδες του Κλασικισμού ξάστερα κατάλαβαν ότι πήραμε και προβατούμε άσκημο δρόμο. Όλοι φωνάζουν σήμερα ότι πρέπει ν' ανοίξουμε νέο δρόμο, καινούργιον και πρακτικώτερο δρόμο για νά δώμε αληθινό Φώς, 'Αγάπη και Δόξα. Μά και που τό καταλάβαμε τούτο καλὰ πλιά, μά και που τό νοήσαμε ξάστερα, όμως άκόμη, ως τὰ σήμερα δέ μπορέσαμε νά κάμουμε κείνο που πρέπει, μά ούτε και θελήσαμε, γιατί οι Κυβερνήτες μας κόβουν και ράβουν στο 'Εθνικό κορμί σάπια μπαλώματα, γιατί ο Λαός καρτεράει μ' άνοιχτό στόμα και μουμουρίζει, χωλαίνει και φουσκώνει για νά φτιάση μιά μέρα φουρτούνα κι' άνεμοζάλη και γιατί οι παπάδες του Κλασικισμού πάντα κάνουν τους κουτούς και τους στραβούς βασταγμένοι καλὰ από τόν 'Ομηρό τους και από τό Θουκυδίδη τους. 'Ετσι τό λοιπόν όσο κι αν καταλάβαμε ότι πλέμε στο στραβά, πάντα βραδίζουμε στο σκοτάδι. Γιατί εδῶ, μάτις μου, χρειάζεται τσεκούρι γερό και κλαδευτήρι κοφτερό. Χρειάζεται κλάδεμα, ξελάκωμα και ξεριζώμα. Μπορείτε τούτο νά κάμετε; Τ' άποφασίζετε; 'Εμπρός στη δουλειά και στο 'Εργο για νά σωθούμε μιά για πάντα. 'Αρχίστε νά κόβετε μύτες κόκκινες και κουτοπερήφανα κεφάλια. Μή φοβάστε, γιατί ο Λαός θά 'έλθη μαζί σας στο πλεθρό σας κι' οι βουλευτάδες δέ θά κινηθούν, δέ θά σάς φοβερίσουν με άποσκιρτηση, γιατί θά τους κάμετε ένα μεγάλο καλό, θά λιγοστήσετε τους θεσιθῆρες κι' έτσι θά σωθούν από πολλὰ βάσανα και σκοτούρες.

'Εμπρός λοιπόν αρχίστε τό 'Εργο φτιάνοντας 'Εκπαίδευση που νάχη σκοπό νά μορφώση, ν' αναπτύξη και νά δυναμώση τό Λαό, που έτσι νά δυναται και νά μπορή νά παλαίση νικητής στον 'Αγώνα

του Βίου. Φροντίστε νά φτιάσετε τό άτομο, ώστε ποτέ νά μή βάζη κεφάλι κάτω παλιόντας στον αγώνα του βίου ή πολεμώντας για κάθε ἄλλη ευγενική και ύψηλή ιδέα. 'Αφήστε ἡσυχία τὰ Ρωμαίικα μυαλά και μή τὰ σκουριάνετε με φανταστικά όνειράτα και με κούφιας ελπίδες. 'Αφήστε τό Ρωμιο και πάψετε νά τόν μαθαίνετε νά φορῆ ψεύτικο λονταριού τομάρι και νά φτιασιδώνεται. 'Ας πῆτε με τήν καρδιά σας και με πατριωτική θέληση νά γενῆ ένας σεισμός πέρα πέρα και με τό παλιό ύλικό και με ἄλλο ζωηρό, καινούργιο, δυνατό νά θεμελιώσετε και νά φτιάσετε.

'Ενα Πανεπιστήμιο τέλειο, αληθινό και όπως μᾶς χρειάζεται.

'Εξη Γυμνάσια, όπως θά τὰ περιγράψουμε παρακάτω.

Ούτε ένα 'Ελληνικό σχολαρχείο, —τό γικτι θά τό πούμε παρακάτω.

'Ενα Διδασκαλείο, όπως θά τό περιγράψουμε. Λαϊκά σχολεία μ' ἑφτά τάξεις.

Και ἔπειτα, όπου πρέπει και ὅσες περισσότερες μπορείτε, νά συστήσετε σχολές εμπορικές, ναυτικές, βιομηχανικές, γεωργικές και επαγγελματικές. 'Αφού κάμετε ὅλα τούτα, σάν θέλετε φευγάτε από τήν ἐξουσία, όπως ἔκαμε ο Λυκούργος και ο Σόλωνας και σέ 5 ἢ 10 χρόνια θά δῆτε σέ ποιά μεγαλειό, σέ ποιά δόξα, σέ ποιά καλοζώηση θά βρεθῆ ἡ 'Ελλάδα μας, ἡ γλυκειά μας Πατρίδα, που τόσα χρόνια από τόν καιρό που λευτερωθήκαμε, μπλεγμένη στα δίχτυα του Κλασικισμού και του Λογιωτατισμοῦ, φτιασιδωμένη με φαρμακωμένο φτιασιδί ἐχάθηκε, ἐμαράθηκε κι' ἐσβύστηκε.

—

Τώρα αρχίζοντας νά περιγράψουμε τό 'Εκπαιδευτικό Σύστημά μας με λίγα και σύντομα λόγια κάνουμε μιά ὀλιγόλογη περιγραφή του Λαϊκοῦ Σχολειοῦ.

Τό Λαϊκό σχολείο πρέπει νάχη ἑφτά τάξεις, γιατί τέσσερα χρόνια παιδείη και ἀνατροφή, όπως είνε σήμερα, δέ φτάνουν του Λαοῦ. Πρέπει ὁ κοσμάκης βγαίνοντας από τό Λαϊκό Σχολείο νά ξέρη ὅσα του χρειάζονται, για νά μπορέση με δύναμη νά παλαίση στον αγώνα του βίου. 'Ακόμα δέ νά είνε ἑτοιμος νά μπορέση μ' εὐκολία νά προχωρήση σέ κάθε τέχνη κι' ἐπάγγελμα. Στα ἑφτατάξια Λαϊκά σχολεία θά περιοριστύνε τὰ ἀρχαία 'Ελληνικά καθά μπουνε στή θέση τους και στή θέση τῆς Γραμματικῆς πρακτικά και ὀφέλιμα του βίου μαθήματα. Τῶν τριῶν μεγάλων τάξεων δηλ. ε' σ' ζ' 'Αναγνωστικά θά είνε: Βιογραφία τῶν μεγάλων ἀνθρώπων που ὀφέλησαν ἢ με τό πνεῦμα τους ἢ με τήν τέχνη τους τήν ἀνθρωπότητα. 'Η 'Ανατροφή τῶν Παιδίων (του Πλούταρχου) ἑξηγημένη με ζωντανή και ἀπλή γλώσσα. 'Η Ποικίλη 'Ιστορία (Αἰλιανοῦ) και 'Η 'Ανατροφή του Κύρου.

Θρησκευτικά. Τό Βαγγέλιο και ἡ 'Ηθική τῆς Θρησκείας και τῆς Συνείδησης.

Μαθηματικά. 'Όλα ὅσα χρειάζονται στον πρακτικό βίο. Γεωμετρία και Γεωμετρική.

'Ιστορικά. 'Η ἱστορία τῆς Πατρίδας και τῶν νέων 'Εθνῶν και φυλῶν που προδέθουν σήμερα.

Γεωγραφικά. 'Όλη ἡ γῆ με ἐποπτική διδασκαλία και με ταξείδια.

Φυσικά. 'Όσα χρειάζονται στον πρακτικό βίο.

Κατόπι. Τό 'Ελληνικό Σύνταγμα. Τὰ δικαιώματα του πολίτη.

Κατόπι. Γεωργία. Κηπουρική. Δεντροκομία. Μελισσοτροφία. Μεταξοσκωλικοτροφία. 'Ανθοκομία. Κτηνοτροφία. Οἰνοποιία, τυροκομία, ἐμπορική, λογιστική, ναυτιλία και μηχανική.

'Όλα δέ τούτα τὰ μαθήματα θά διδασχούν με βιβλία ἐξεπίτηδες γραμμένα, κατόπι διαγωνισμοῦ και με κάποια μέθοδο, ώστε ὁ κοσμάκης βγαίνοντας από τό Λαϊκό σχολείο νά καταλαβαίνει και νά γνωρίζη ὅ,τι βλέπει και ὅ,τι ἀκούει. Για τούτο χρειάζεται κάθε σχολείο νάχη κήπον ὅσο μπουρεῖ μεγάλον και δάσκαλο μορφωμένον.

Μά θά μου πῆτε, πῶς θά εὐνομηθούν και θά βρεθούν τέτοιοι δασκάλοι που νά ξέρουν νά διδάχουν ὅλα ταῦτα; Οἱ τέτοιοι δασκάλοι θά γενούν στο νέο Διδασκαλείο, οἱ δέ παλιοί θά γενούν τέτοιοι με ἐξέτασες και διαγωνισμοῦς και με αὔξηση του μισθοῦ των.

Στήν ἀρχή για εὐκολία, ἄς συστηθῶν ἑρκατά-

Τί πανταίχεις σά νιός που εἶσαι;.. Πανταίχεις καημοίς και βάσανα;.. Ζῆσε ζῆμοιρε, ζῆσε στήν ἀρμη της, ψήσου στα λιθοβόρια, γδάρσου στα κοτρώνια, δένου στα κύματα, ζυπολήσου στή στρατά που θά σέ φέρη ψηλά στα καρδιά σου, καρaboκύρης νά γενῆς. Μά ὄχι, Γιάννη, νά κλαίς πάντα, πάντα νά τριγυρνᾷς κλαίγοντας, νά και τώρα κλαίς κόμπο δάκρυ, κλαίς για κάποιονε καημό, κλαίς για κάποιονε πόνο... Τόν κακουσίρη, τόν ψόφιονε τό Γιάννη, θά εἰπῶ... Τό μαύρονε και τό μαγκούφη, ἄς κλάψη... Και τό κραδούσκυλο σέ βαβίζει από κεί κάτω... και ὁ γλάρος σέ περιμένει σάν πύσης νά κολυμπήσης νά ἑμῆση στο ψόφιο σου κορμί... Οὔζω, Γιάννη... Οὔζω Γιάννη... Χαί χαί! Γειά σου Γιάννη...

— Και γιατί μου τὰ λές, θεῖε, ὅλα ἐτούτα τὰ λόγια; Του εἶπα έτσι κόνοντάς τονε, ἀπάνου ὅπου τὰ γέλια του ξεσπάσανε γύρω.

— 'Ω, παιδί, που ξατρέχεις πίσωθεσ ἀπό τόν ἡσκιο σου... Για ἰδέσ, για χάραξε, σάν θες, κάτι στο γυαλίσιον ἄμμο, και θά ἰδῆς πῶς τό χέρι σου κατι σ' ἀμπώχνει... Και σένα κάτι σέ ἀμπώχνει πκλε σάν κόφτης τὰ λουλούδια, και τὰ σπέρνει εδῶθεσ και κείθεσ... Πῆς στή στρατά και μουρμουράς... Κᾶτι μουρμουράς με τόν ἰδιονε τόν ἡσκιο σου... Και για κούτα που σέ γελᾷ, που σέ μπαιζογε-

λάει... Τό νοιώθεισ τάχα ἢ δέν τό νοιώθεισ;.. Παλαβέ ἀνθρωπε! κοιμήσου καλύτερα ὅπως ἐγώ... Νά και δένου στήν ἀγνωσία σάν τό μπουρεῖς... Γιατί θά παλαβώσης πλειότερο... Θά σωθῆς στον ἀπάνου κόσμο, και δέ θᾶχης ψυχή νά παραδώσης σάν ἔρθει ἡ ὥρα σου... 'Αμπώχνε, δόλιε και σύ, ἀμπώχνε, γιατί σέ παίρνουνε... Εἶδες τό σκονι σάν βιράρης... Σέ παίρνει σά δέν τό καργάρης, σά δέν τό ζυγιάσης με τή δύναμή σου... Εἶσαι ἄμαθος και ἀνήξερος τέλεια από καρδί, δόλιε, και θά πνιγῆς... Μόνε στοχάσου, μόνε βούλωσε τό στόμα τῆς τρουμπέτας σου σάν ἀνοίξη και γιομίση από φωνές ἀγερικῆς... Γειά σου, Γιάννη, γειά σου. Χαί χαί! και ὄχι πλιά οὔζω σου Γιάννη...

— Και γιατί Γιάννη, σου τὰ εἶπε έτσι; Τί θαρρεῖς ἐσύ πῶς θάθελε νά εἰπῆ;

— 'Εγώ ξέρω; νά, σου τὰ εἶπα ὅπως ἦτανε... Παρέκει θέλεισ νά πάω... μπά ὁ κακόμοιρος ἐγώ, και τί ξέρω; Για νά σου εἰπῶ, τί ξέρω;.. Νά, πές μου νά τρέξω, νά βουτήξω, νά ἀνέβω σέ ξάρτια, ναί, μά από τέτοια λόγια τί νά σου εἰπῶ;

— Και τώρα τί κάνεις;

— Νά, γυρίζω τήν ἡμέρα στα θαλάσσια... Και τῆ νύχτα κάτου από τόν οὐρανό... και γύρω από τό σπῆτι...

Κ' εἶδειε νά καταλάβω τό δικό μας.

— Και γιατί, Γιάννη, γύρω από τό σπῆτι;

— 'Ετσι κάτι μου φαίνεσαι, πῶς θαρκεύεται ἡ ψυχή μου βλέποντας τό σπῆτι σας, έτσι νά, θάθελα και γώ νά κάτσω μέσα, νά μπουρούσα νά κάτσω δηλαδή, νά ἦτανε βολετό μου νά κάτσω... 'Επειτα στέκουμαι για ὄρες και τηραω στα παραθύρια, στήγωνάκια του, στα υπαλιονάκια του... Και κάποτεσ βλέπω τίς γλάστρες στο παραθύρι τό δικό σου, και θαρρῶ πῶς εἶσατε σῆς, και τότεσ θυμάμαι τὰ λουλούδια που τήν ἴδια ἡμέρα σᾶς ἔφερα, και λέω με τό νοῦ μου, τάχα τί λουλούδια τῆς πῆγα σήμερα, και τὰ θυμάμαι πῶς ἦτανε κόκκινα μικρά, κείνα τὰ λουλουδάκια που σ' ἀρέσανε πάντα, και κείνα τὰ γαλάζια σάν τό ματάκι του θαλασσοπουλιού, ἢ σάν του μικροῦ ψαριού, που γαίτάνο τονέ λένε, και ζῆλο τονέ λένε, και ἄλλα τόσα λουλούδια δικά σας, κατὰ δικά σας... 'Απέ σάν περπατήσω λίγο δέ σκίεστουμαι τίποτα... 'Ετσι σταματάω στή νύχτα, και σκοτεινιάζω, και μου φαίνεται πῶς πῆζω και γώ, μάζι με τό πεντάπηχτο σκοτάδι... Και σάν ἔχει ἀστροφεγγιά, κάτι μου ψιλλώνει τὰ μάτια νά κοιτάξω ἄπάνου... Και για ὄρα βλέπω ὅστερα τ' ἄστρα στή θάλασσα, και στα παραθύρια του σπιτιού τό ἴδιο... Πιστέφτε το πῶς δέν

ζια σχολεία στὲς πόλεις καὶ στὲς πρωτεύουσες τῶν Δόμων. Σιγά, σιγά σὲ χωριὰ μὲ χίλιους καὶ μὲ ὀλιγώτερος κάτοικους.

Κανένας μαθητὴς δὲ θὰ φέβη ἀπὸ τὸ Λαϊκὸ σχολεῖο ἢ δὲν ἔχη ἀποδεικτικὸ ὅτι πέρασε καὶ τὶς ἑπτὰ τάξεις, ἐκτὸς ἂν ἡ ἡλικία του περναί: τὰ 15 χρόνια.

Ἴσως πολλοὶ δασκάλου θὰ ἀντιλογίσουσι στὴν ἰδέα μου τούτη λέγοντας, πῶς θὰ μπορέσῃ ἕνας δάσκαλος νὰ διδάσκη σ' ἑπτὰ τάξεις; Τοῦτο δὲν εἶνε καθόλου δύσκολο. Μὲ μιᾶς φαίνεται δύσκολο. Μὰ σὰν ἕνας δάσκαλος ἔχει θέληση καὶ ἀγάπην, πρόγραμμα καὶ ὠρολόγιον σχολικὸ ἀνθρωπινὸ προπάντων δὲ πειθαρχία καὶ τάξιν, ὅλα πιτυχαίνει. Ἄν ἔχη ὅλα τούτα καὶ ἕνα μεγάλο κῆπο γιὰ νὰ ἀπασχολῆ τὶς ἀνώτερες τάξεις στὰ πρακτικὰ ποῦ εἴπαμε μαθήματα, ἂν ἔχη ὅλα τὰ ὄργανα καὶ τοὺς τρόπους ποῦ πρέπει νὰ ἔχη ἕνα ἑφτατάξιον Ἑυρωπαϊκὸν σχολεῖο, τότε μὲ τὴν ἀλήθειαν θὰ εἶνε βασιλεὺς εὐτυχισμένος, γιὰτὶ δὲ θὰ ζήρῃ πῶς τοῦ περνοῦν οἱ πολὺτιμες ὥρες του. Ἐπειτα ἕνα ἑφτατάξιον σχολεῖο γιὰ ἕνα χρόνον θὰ ἔχη ἕνα δάσκαλον, τοῦ χρόνου θὰ ἔχη δύο καὶ τὸν τρίτον χρόνον τρεῖς.

Τέτοιον λοιπὸν πρέπει νᾶνε τὸ Λαϊκὸ Σχολεῖο. Τώρα ἂς δοῦμε πῶς πρέπει νᾶνε τὸ Διδασκαλεῖο ποῦ θὰ ἑτάξῃ τοὺς Δασκάλους τοῦ Λαϊκοῦ σχολεῖο.

Στὸ Βασίλειον πρέπει νᾶνε ἕνα μοναχὸν Διδασκαλεῖον. Θὰ ἰδρυθῆ σὲ μιὰ πόλιν ἢ χωριὸν τοῦ Βασιλείου ποῦ νᾶνε κεντρικὴ θέσις καὶ νὰ φημιζέται γιὰ τὸν καλὸν ἀέρα του, γιὰ τὰ περίσσια νερά του καὶ γιὰ ἄλλες φυσικὰς χάρες. Τὸ κτίριον πρέπει νᾶνε ὠραῖον, πλατύχωρον, μεγάλο, σὲ ὑψηλὴν θέσιν μὲ κῆπον ἀπέραντον, μὲ δένδρα, μὲ λουτρό, γυμναστήριον, σκοπευτήριον, μὲ δωμάτια συνδιλέξεως, χοροῦ καὶ παραστάσεων. Μὲ τμήμα γεωργικόν, μὲ ἐργαστήριον χημικόν, μὲ τμήμα τεχνικόν, ἐμπορικὸν καὶ ναυτικόν. Ἐνα τέτοιον Διδασκαλεῖον θὰ στοιχίσῃ βέβαια ἕνα ἢ δύο ἢ καὶ τρεῖς ἑκατομμύρια μὲ τὰ χρειαζόμενα ὄργανά του, μὰ ἔχω τὴν πεποίθησιν ὅτι βλέποντας κάθε πατριώτης ἀληθινὰ ἔργατα καὶ ὄχι μπαλώματα θὰ βοηθούσῃ μὲ τὸ χρῆμά του κάθε Κυβέρνησις μὲ τέτοιους σκοπούς. Ἡ φοίτησις στὸ Νέον Διδασκαλεῖον θὰ κρατῆ 4 χρόνια. Ἡ λειτουργία του σὲ ὅλα θὰ εἶνε Στρατιωτικὴ καὶ ὀλοῦθε θὰ βασιλεύῃ ἡ πειθαρχία, ποῦ τόσο τὴ χρειαζόμεστε μείς

οἱ Ῥωμαῖοι. Κάθε μαθητὴς ποῦ θὰ γράφεται στὸ Νέον Διδασκαλεῖον, κατόπι αὐστηρῆς ἐξέτασης, θὰ παρουσιάσῃ πιστοποιητικὸν ὅτι εἶνε περασμένος τὰ 16 χρόνια καὶ θὰ ἐξετάζεται ἀπὸ τρεῖς γιαιτροὺς, ἂν εἶνε τὸ κορμὶ του καὶ ὁ ὀργανισμὸς του γερός. Οἱ διδασκαλιστὲς θὰ τρέφονται καὶ θὰ παιδεύονται στὸ Διδασκαλεῖον πλερώνοντας 50—60 δραχμὰς τὸ μῆνα. Τὰ βιβλία, τὰ φορέματά τους καὶ ἡ τροφή τους, μ' αὐτὰ τὰ χρήματα θὰ πλερώνονται. Ὅλοι θὰ ἔχουν μιὰ ὁμοίαν φορεσίαν, θὰ τρώγουν σὲ κοινὰ τραπέζια, ποῦ θὰ βρίσκονται κάθε μέρα 3 ἀπὸ τοὺς καθηγητάδες των καὶ κάθε Σάββατον ἢ Κυριακὴν ὁ ἴδιος ὁ Διευθυντὴς τοῦ Διδασκαλείου. Ἡ φοίτησις θὰ εἶνε 8 1/2 μῆνες τὸ χρόνο. Τὰ δωμάτια τοῦ ὕπνου στρατιωτικὰ. Ἡ ἔγερσις στρατιωτικὴ καὶ κατόπι ἀπ' αὐτὴν λουτρό καὶ ἄσκησις. Καὶ ἀπὸ τὸ πρόγραμμα τοῦ Διδασκαλείου πρέπει νὰ βγῆ ὁ Κλασικισμὸς καὶ ἡ Γραμματικὴ ἢ φορτικὴ. Θὰ διδάσκονται ὅσα χρειαζόμενα γιὰ τὴν ὠφέλειαν, γιὰ τὴν πρόοδον καὶ γιὰ τὴν ἀνάπτυξιν τοῦ Λαοῦ. Δηλαδή ἡ Γεωργία μ' ὅλους τοὺς κλάδους τῆς, ἡ Κτηνοτροφία, ἡ Ἐμπορικὴ καὶ ἡ Γαλλικὴ γλῶσσα, ἡ Ναυτιλία, ἡ Πρακτικὴ Χημεία, ἡ Χειροτεχνικὴ, Ἰχθυογραφία, Ἀγροπλαστικὴ, Πλαστικὴ, Ζωγραφικὴ, Μουσικὴ, Τραγούδι, Στρατιωτικὴ ἄσκησις καὶ Σκοποβολή. Στὸ Κατάστημα τοῦ Διδασκαλείου θὰ ὑπάρχουν τυμπανιστὲς καὶ σάλπιγγες. Οἱ μαθητὲς ποῦ προχωροῦν καὶ δείχνουν ἐπιμέλειαν στὶς στρατιωτικὰς ἄσκησεις ἢ στὴ σκοποβολή, θὰ προβιβάζονται στὸ βαθμὸν τοῦ δεκανεῖα ἢ τοῦ λοχία, ποῦ τὸν βαθμὸν τούτον θὰ φέρουν ἢ στὸν πόλεμον, ἢ σὲ μεγάλα γυμνάσια στρατιωτικὰ, ἢ ὅταν θὰ καταταχτοῦν ταχτικοὶ γιὰ 6 μῆνες ὑπηρεσίαν στὸ Στρατό. Κάθε ἀπόγειον οἱ μαθητὲς θὰ κάμνουν δύο ὥρες περίπατον, ἢ στρατιωτικὰς ἄσκησεις, ἢ γυμναστικὰς καὶ τὸ χειμῶνα χορὸν κάθε βδομάδα. Κάθε Κυριακὴν κατόπι ἀπὸ τὴν Ἐκκλησίαν θὰ πηγαίνουν μὲ τὸν στρατιωτικὸν δάσκαλον τους καὶ μὲ τὸν γυμναστικὸν σὲ ἐξοχικὴν ἐκδρομὴν. Ὑστερα ἀπὸ τὸ γυρισμὸν ἀνάπαυσιν, μελέτην καὶ γυμναστικὴν. Κατόπι ἀπὸ τὶς 2 τὸ ἀπόγειον ὡς τὶς 7 ἢ 8 τὸ βράδον βγάλαμα, λευτεριά καὶ συναναστρόφῃ μὲ τὴν κοινωνίαν τοῦ χωριοῦ ἢ τῆς πόλεως. Τὸ βράδον ἂν ὑπάρχῃ στὸν τόπον θέατρον, ἢ ἄλλοιως διάλεξιν ἢ καμμίαν παράστασιν ἀπὸ τοὺς ἰδίοις μαθητὰς στὴν αἴθουσαν τῶν παραστάσεων.

Οἱ Κυριακάτικες ἐκδρομὲς θὰ γίνονται μὲ τύπον

στρατιωτικόν. Μὲ σάλπιγγες καὶ μὲ τύμπανα καὶ μὲ διάφορα Ἐθνικὰ καὶ πολεμικὰ τραγούδια, ποῦ θὰ ψάλλουν στὸ δρόμον οἱ μαθητὲς (τοῦτο γίνεται σήμερον στὴ Βουργαρία). Κάθε ἄνοιξιν οἱ μαθητὲς τῶν δύο τελευταίων τάξεων θὰ πηγαίνουν δεκαπέντε μέρες στὴν ἐξοχή, ὅπου καὶ θὰ περνοῦν στρατιωτικὴν τοῦ πόλεμου ζωὴν, θὰ κάμνουν πολεμικὰ γυμνάσια μὲ ταχτικὸν στρατό καὶ θὰ παρατηροῦν καὶ θὰ μελετοῦν ἀπὸ σιμὰ τὴ φύσιν.

Στὴ βαθμολόγησιν ὅλα τὰ μαθήματα θὰ ἔχουν τὴν ἴδιαν ἀξίαν. Οἱ βαθμοὶ θᾶνε 8. 9. 10. Ἄν ἕνας μαθητὴς φοιτήσῃ δύο χρόνια στὴν ἴδιαν τάξιν καὶ δὲν προβιβάσῃ διώχεται ἀπὸ τὸ Κατάστημα.

Ὁ βαθμὸς τῶν νέων δημοδιδασκάλων (δὲ θὰ λέγονται πλὴν ἐτοίμοι, ἀλλὰ παιδαγωγοὶ) θὰ εἶνε ἕνας καὶ ὁ ἴδιος σὲ ὅλους. Ὅσοι βγαίνουν ἀπὸ τὸ Νέον Διδασκαλεῖον παιδαγωγοὶ θὰ διορίζονται στὴν ἀρχὴν σὲ χωριὰ ποῦ ἔχουν πληθυσμὸν κάτω τῶν 700 κατ. μὲ μισθὸν 100 δραχμὰς τὸ μῆνα. Ἐπειτα ἀπὸ 3 χρόνια καὶ κατόπι ἐξέτασῆς θὰ διορίζονται σὲ χωριὰ ποῦ ἔχουν πληθυσμὸν 700—2000 κατ. μὲ μισθὸν 130 τὸ μῆνα, καὶ κατόπι ἀπὸ τέσσαρα χρόνια καὶ ἐξέτασῆς, ἂν εἶνε θέσις ἀδεια, νὰ διορίζονται σὲ πόλεις μὲ πληθυσμὸν 2 χιλ. καὶ πάνω, μὲ μισθὸν 180 δραχμὰς τὸ μῆνα. Κάθε δὲ παιδαγωγὸς κατόπι ἀπὸ 10 χρόνια ὑπηρεσίαν καὶ κατόπι ἐξέτασῆς θὰ διορίζεται σὲ ἀδεια θέσιν διευθυντῆ λαϊκοῦ σχολεῖο τῆς πόλεως, μὲ μισθὸν 200 δραχμὰς τὸ μῆνα.

Κάθε διευθυντὴς λαϊκοῦ σχολεῖο πόλεως, ποῦ νᾶχει πληθυσμὸν ἀπὸ 3 χιλ. καὶ πάνω, κατόπι ἐξέτασῆς καὶ ἂν ἔχη 15 χρόνια ὑπηρεσίαν θὰ διορίζεται ἢ Ἐπιθεωρητὴς τῶν λαϊκῶν σχολεῖων μὲ μισθὸν 300 δραχμὰς τὸ μῆνα ἢ καθηγητὴς τῆς Φιλοσοφίας καὶ τῆς Παιδαγωγικῆς στὸ Διδασκαλεῖον. Ἄν ἕνα λοιπὸν τέτοιον Διδασκαλεῖον καὶ Λαϊκὸν σχολεῖον φτιάσομε δὲ νομιζέτε ὅτι γιὰ τὴν δίστυχην Πατρίδα θὰ εἶνε τοῦτο Λευτεριά καὶ Ἀνάστασις; Δὲ νομιζέτε ὅτι ὅλα τὰ κακὰ θὰ διορθωθῶσι καὶ ὅτι τὸ Ῥωμαϊκὸν θ' ἀρχίσῃ ν' ἀναπνέῃ καὶ νὰ βαδίξῃ μὲ στερεὸν καὶ δυνατὸ βῆμα στὴν εὐτυχίαν, στὸν πλοῦτον, στὴν πειθαρχίαν, στὴν ἐργασίαν, στὴν χαρὰ καὶ στὴν Δόξαν; Δὲ νομιζέτε ὅτι στ' ἀλήθειαν θὰ ἀισθανθῆ ἀπ' ἕκαστον ἢ ἕκαστην ὅλη ἡ Ἑλλάς μιὰ ἀληθινὴ Ἀνάστασιν, μιὰ ἀληθινὴ Λευτεριά; Δὲ θ' ἀκούεται κάθε μέρα μιὰ φωνὴ ποῦ νὰ λέει «Ἀνασταίνεταί»; Τώρα ἂς ξαναπάρῃ τὸ Λαϊκὸν σχολεῖον. Οἱ τελειόφοιτοι τοῦ Λαϊκοῦ σχολεῖο θὰ μπαίνουν ἔπειτα

ἀποκάνω γυρίζοντας ὅλη νύχτα, ὅλη νύχτα... Τὸ χειμῶνα κρυώνω λίγο... μὰ ζεσταίνουμαι τρέχοντας στ' ἀκρογιάλι, καὶ πάλιν ξαναστρέφω γιὰ ὄρα... Κ' ὕστερα βάνω μὲ τὸ νοῦ μου ἐτάς κοντὰ, νὰ ἐκεῖ στὸ παραθύρι μὲ τὶς γλάστρες, ποῦ τώρα δὲν εἶνε ἄστρα, καὶ μιλῶ, ἢ καὶ δὲ μιλῶ διόλου... Καὶ σὲ τὶς ποτὲς δὲ λείπουμε ἀπὸ δῶ, ἀπὸ τὸν τόπον μας... δὲν πάτε σὲ τὶς ποτὲς μακρὰ... Πῶς νὰ σᾶς τὸ εἰπῶ, πῶς νὰ σᾶς... νὰ, μοῦ φαίνεται πῶς ὀλοῦθε ἐσεῖς εἰσάστε, καὶ σὲ τὶς στρατὲς, καὶ στ' ἀκρογιάλια, ὅπου καὶ ἂ σταθῶ... μὰ ὕστερα πάλιν λαχανιάζοντας ἀπὸ τὸ πολὺ τρέξιμον, στέκω, χωρὶς νὰ σκέφτομαι, καὶ μοῦ φαίνεται πῶς γυμνάζω γύρω ὁ κόσμος ἀπὸ μᾶς, ἀπὸ μὲνα, ποῦ βλέπει καὶ σᾶς, ἐμένα, δηλαδή σᾶς, ποῦ πάντα εἴπατε σ' ἕνα παραθύρι ὅλου τοῦ κόσμου... Μπα, μὲ καταλαβαίνετε, ἢ σᾶς τὰ λέω ντιπ μπερδεφτὰ καὶ δὲν ξέρω πῶς τὰ λέω... Ἐτσι νὰ σκαίψω μὲσα στὸ γυμνῶν πολλὰς βολὰς μοῦ ρχεται νὰ ἰδῶ ἢ θὰ σᾶς ἰδῶ στὸ βυθόν... Παραξενὸν πρᾶμα πῶς ζῆ κανένας ἔτσι, δηλαδή σὰ νὰ προβατῶ στὰ μπαμπάνια τότες ποῦ εἶπα οὐλα συλλογιέμαι, σὰν νὰ τρέχω στὰ τριαντάφυλλα... Καὶ ὅλα ἔτσι γιὰ νὰ μάθω νὰ σᾶς τραγουδάω σὰν τὸ θέλτε καποτε κάτου ἀπὸ τὰ παραθύρια σας... ἕνα παλιὸν τραγούδι, τὸ θυμόσατε; Ἐλα...

— Σῶπα, μὴν τὸ εἰπῆς, τοῦ εἶπα.
— Γιατί, κυρὰ Θεανῶ;
— Δὲ θέλω νὰ τὸ εἰπῆς... εἶνε μάγισ... εἶνε κακό...
— Καλὰ, μὰ γὼ τὸ λέω τὴ νύχτα πάντα.
— Τὴ νύχτα πὲς το ὅσο θέλεις...
— Κ' ὕστερα τί θὰ εἰπῆ σὰν τὸ εἰπῶ;..

Στάθηκε λίγο. Ἐγὼ ζύγωσα σιμὰ του. Ὁ τρόμος τοῦ πατέρα βασιλευε γύρω μας, μέσα μας. Ἐακολούθησε κοιτάζοντάς με πάντα μὲ ἔγνοιαν καὶ λαχάρα.

— Πόσες νύχτες τὸ εἶπα. Ἐνα τραγούδι εἶνε, τί εἶνε. Μιὰ ρουτιὰ ἀπὸ μέσα του κανένας, ἀπὸ τὸ νερούλι ποῦ στάζει ἀγιασμένο στὴν ψυχὴ του... Εἶδες ἐκεῖ, νὰ στέκω ὥρες χωρὶς ἀποστασίαν, καὶ νὰ λέω, νὰ λέω λόγια μονάχος... Νὰ, στέκω σὰ σιμὰ στὸ σπιτί, περπατᾶω ὕστερα ἀργὰ, σιμῶνω πάλιν στὸ ἀγκωνάρι, τὸ πιάνω, μάρμαρον... Σηκώνω τὰ μάτια στὸν οὐρανόν, στὸ παραθύρι, καὶ πάλιν λέω: «Γιὰ κοῖτα οὐρανός, μωρὲ οὐρανός! Τί τάχα νᾶνε ὁ οὐρανός; Τί νᾶνε τᾶστρα, ποῦ σπιθολογᾶνε σὰ σκοτίτες τῆς νύχτας; Νὰ ὁ γιαιλὸς ποῦ δὲν ἔχει φῶτα... ὁ γιαιλὸς μαθὲς ποῦ πᾶει θεόμακρον, καρὰθι δὲν τονε ἀποσῶνει σὲ μιὰ ζωὴ... Μωρὲς γιαιλός!.. Ὑστερα πάλιν ποῖός θὰ μοῦ εἰπῆ τί κάνει ὁ θεός

ἐκεῖ ἀπάνου; Κανένας ἄθροπος δὲ ζῆ σὰν κείνους. καὶ κανένας ἄθροπος καὶ ἂ δὲ σῶνει του γιὰ σπιτί ὁ οὐρανός, μωρὲ θεός, ἔρχεται καὶ στὸν ἀπάνου κόσμον. Μωρὲς θεός!.. Καὶ περπατᾶω, καὶ σὲ βρίζω πάλιν. Μοῦ φαίνεται πῶς μοῦ δίνεις τὸ χέρι, ἔτσι σὰν ἁγίας Βαρβάρους χέρι, ταμῆνον χέρι, καὶ σιμῶν νὰ στὸ φιλήσω, καὶ σοῦ τὸ σιμῶ, νὰ ἔτσι μοῦ τὸ δίνεις... Ἐτσι σοῦ τὸ φιλήσω...

Καὶ μοῦ πῆρε τὸ χέρι, καὶ μοῦ τὸ φίλησε, μοῦ τὸ φίλησε σὰν παιδάκι, τότες βολὰς, τότες μακρυνὲς βολὰς, ὡς ποῦ πῆγε νὰ λιγυθωμάσῃ. Καὶ γὼ τὸν ἀφῆνα κεί, ἔτσι σὰν ἀφαιρέμενη, ὡς ἂν μαγεμένη, νοιώθοντας πῶς εἶνε ὁ Γιάννης, ὁ καλός, ποῦ φέρνει τὰ λουλούδια, ὁ Γιάννης ποῦ τόσο τὸν ἀγαπάγαμε.

— Μὴ, νὰ σὲ χαρῶ Θεανῶ, μὴ, φτάνει, σοῦ εἶπα, καὶ σοῦ πῆρα τὸ χέρι, ποῦ δειχνες πῶς σοῦ τὸ φιλοῦσε ὁ Γιάννης. Φτάνει, φτάνει...

— Τί ἔχεις Ἀντρέα; Μπαὲς καὶ εἶσαι κακός; Τί σοῦ συνέθηκε; Γιατί εἶσαι γλωμῶς καὶ τρέμεις; Ἐλα τώρα, ἀστεϊεύμαστε τότες, πάντα ἀστεϊεύμαστε... Μὴν εἶσαι κρωστός... Ἄ, ναι, θυμῶμαι ποῦ πάντα χλωμιαίνεις... Ὁ Γιάννης, ὁ Γιάννης τί μπαίνει, ἔτρεγε, τραγουδάει καὶ ἐκλαίει κίολα. Ἐλα τώρα, στάσου καλὰ. Ἐσὺ δὲν εἶσαι παρὰ ὁ μεγάλος μου ἀδερφός, καὶ ἀκούς ἐσὺ ἐμένα ἐκεῖδᾶ, ἦσυχα καὶ

ἀπὸ ἐξέταση στὴν Προπαρασκευαστικὴ τάξη τοῦ Γυμνασίου ἢ στὴν Ἑπαγγελματικὴ σχολὴ τῆς πρωτεύουσας τοῦ Νομοῦ βγαίνοντας ἐπειτα ἀπὸ δύο χρόνια ἐπαγγελματίες. Γιά τὴν προαγωγή τῶν μαθητῶν τῶν λαϊκῶν σχολειῶν θὰ ὑπάρχει σὲ κάθε πρωτεύουσα Νομοῦ μιὰ Ἑπαγγελματικὴ σχολὴ. Ἀκόμα θὰ ὑπάρχουν μιὰ κατώτερη πολυτεχνικὴ, γεωργικὴ, ἐμπορικὴ καὶ ναυτικὴ σχολὴ. Οἱ τελειόφοιτοι τῶν λαϊκῶν σχολειῶν θὰ φοιτοῦνε δύο χρόνια σὲ μιὰ ἀπὸ τοῦτες τὶς σχολές καὶ ἂ βγοῦν ἄξιοι θὰ παίρνουν δίπλωμα Βῆς τάξης τεχνίτη, γεωπόνου, πλοίαρχου, ἐμποροῦ. Οἱ τελειόφοιτοι τῶν λαϊκῶν σχολειῶν θὰ διορίζονται τελωνοφύλακες ἢ πρώτης τάξης χωροφύλακες (στὸ σῶμα τῆς χωροφυλακῆς, ποῦ πρέπει νὰ γενῆ μὲ τὴν κατάρτιση τῆς σημερινῆς ἀστυνομίας) ἢ δασοφύλακες Αῆς τάξης.

Οἱ τελειόφοιτοι τῆς Ἑπαγγελματικῆς σχολῆς καὶ ὅσοι θὰ ἔχουν δίπλωμα Βῆς τάξης τῶν πρακτικῶν σχολῶν, ἐχτός ἀπὸ τὶς ἰδιωτικὲς θέσεις ποῦ θὰ προτιμοῦνται, θὰ μποροῦν νὰ διορίζονται βοηθοὶ τῶν δασονόμων, βοηθοὶ στοὺς γεωργικοὺς σταθμοὺς, ἀρχηγεῖοι στοὺς δημόσιους ἢ δημοτικούς κήπους, ἀρχιεργάτες στὰ συνεργεῖα τοῦ Νάσταθμου, ὑποκελευστές, ὑπολογιστές, κατώτεροι τελωνιακοὶ καὶ οἰκονομικοὶ ὑπάλληλοι, ἀρχιεργάτες στὰ δημόσια ἔργατα, Γῆς τάξης πλοίαρχοι στὸ ἐμπορικὸ ναυτικὸ καὶ ἐνωματάρχες Βῆς τάξης μὲ προαγωγή πάντα σ' ὅλα τοῦτα τὰ στάδια. Ὅσοι ἔχουν δίπλωμα Βῆς τάξης τῶν πρακτικῶν σχολῶν θὰ μποροῦν νὰ μπαίνουν κατόπι ἐξέτασης σὲ ἀνώτερη Ἑμπορικὴ σχολὴ, στὸ Πολυτεχνεῖο, σὲ ἀνώτερη Γεωργικὴ σχολὴ ἢ Ναυτικὴ παίρνοντας δίπλωμα Αῆς τάξης κατόπι ἀπὸ 3 χρόνια σπουδῆ καὶ φοίτηση. Ὅσοι θὰ ἔχουν τέτοιο δίπλωμα θὰ λαβαίνουν, ἐχτός ἀπὸ τὶς ἰδιωτικὲς θέσεις, δικαίωμα νὰ γίνονται πλοίαρχοι Αῆς τάξης, διεσπυρτές ἢ ὑποδιεσπυρτές Γεωργικῶν σταθμῶν, μηχανικοὶ ἢ ἐργοδηγοὶ καὶ ἀνώτεροι ὑπάλληλοι στὸν τελωνιακὸ καὶ οἰκονομικὸ κλάδο τῆς χώρας.

Τώρα ἄς πῆμε στὰ Κλασσικὰ Γυμνάσια.

Εἶπαμε πῶς πρέπει νὰ γενοῦν ἐξῆ Γυμνάσια. Δηλαδή ἓνα στὰ Τρίκαλα, ἓνα στὸ Βόλο, ἓνα στὴν Ἀθήνα, ἓνα στὸ Νάυπλιο, ἓνα στὴν Πάτρα ἢ Πύργο καὶ ἓνα στὴν Κέρκυρα. Κάθε Γυμνάσιο θ' ἔχη τὸν τύπο τοῦ Διδασκαλείου, δηλαδή στρατιωτικὴ σύσταση καὶ ἀπόλυτη Πειθαρχία. Τὰ τρόφιμα καὶ λοιπὰ

τῶν Γυμνασιακῶν θὰ πλερώνονται μὲ 100 δραχμὲς τὸ μῆνα. Τὸ Γυμνάσιο θὰ ἀποτελεῖται ἀπὸ 5 τάξεις. Ἡ τελευταία τάξη ἢ Αῆ θὰ λέγεται Προπαρασκευαστικὴ, γιατί ἐκεῖ ὁ Γυμνασιακὸς θὰ προπαρασκευάζεται νὰ μπῆ στὴν τέχνη, στὴ σοφία καὶ στὸ μεγαλεῖο τῶν προγόνων μας.

Τὰ ἀρχαῖα Ἑλληνικὰ θὰ διδάσκονται καὶ θὰ μαθαίνονται ὄχι σχολαστικά, μὰ μὲ κάπιο σύστημα καὶ μὲ σκοπὸ. Πρέπει ὁ καθηγητὴς νὰ βάλῃ μέσα στὴν ψυχὴ τοῦ μαθητῆ τὴ δύναμη καὶ τὸ πνεῦμα τοῦ κάθε συγγραφέα. Πρέπει νὰ τὸν κάμῃ ν' ἀγαπήσῃ καὶ νὰ ἐνθουσιαστῆ γιὰ τὴν ἐργασία τῶν ἐνδοξῶν προγόνων μας. Γιά τοῦτο ἡ σπουδὴ τῶν ἀρχαίων δὲν πρέπει νὰνε μιὰ σχολαστικὴ ἐξήγησις, ποῦ νὰ περιορίζεται σὲ μιὰ σύνταξη ἢ τεχνολογία, ἀλλὰ διδασκαλίαν μορφωτικὴ καὶ ψυχοπλαστικὴ, δηλαδή ὁ Δημοστένης νὰ βαλθῆ στὴ ψυχὴ τοῦ Γυμνασιακοῦ, σὰν ῥήτορας Δημοστένης, ὅχι σὰν ἀρχαῖος δάσκαλος ἢ πρόγονος. Ὁ Πλάτωνας, σὰν μεγάλος καὶ θεῖος Πλάτωνας, ὁ Θουκυδίδης, σὰν τέλειος ἱστορικός, καὶ ὁ Πλούταρχος, σὰν μεγάλος ψυχοπλάστης καὶ ἠθικολόγος. Μὰ ὄχι νὰ παίρνομε σῶφρα καὶ μὲ τὸ ἴδιο μέτρο ὅλους τοὺς ἀρχαίους συγγραφεῖς καὶ ποιητάδες καὶ δραματικούς. Πρέπει νὰ σταλάζουμε στὴν ψυχὴ τῆς Ἑλληνικῆς νεολαίας τὰ διάφορα ἀνεξάρτητα καὶ σηκώματα τοῦ βίου καὶ τῆς ἀρχαίας τῶν προγόνων μας τέχνης. Ἐτσι καθεὶς θὰ καταλάβῃ, γιατί πρέπει νὰ θαυμάζουμε καὶ νὰ περηφανεβοῦμαστε γιὰ τὰ ἔργατα τῶν παλιῶν μας.

Ἡ ἀνώτατη τάξη τοῦ Γυμνασίου, ἢ Εῆ, θὰ διαιρεῖται σὲ δύο τμήματα. Στὸ Ἐπιστημονικὸ τμήμα καὶ στὸ Φιλολογικὸ ἢ Φιλοσοφικὸ. Κάθε μαθητὴς ποῦ θὰ πηγαίνει στὴν Εῆ τάξη θὰ λέγῃ καὶ θὰ δηλώνῃ ποῖο κλάδο θὰ διαλέξῃ καὶ ἔτσι θὰ πηγαίνει νὰ μορφωθῆ, νὰ τελειοποιηθῆ καὶ νὰ προετοιμαστῆ στὸ τμήμα του γιὰ τὴν ἐξέταξη τοῦ Πανεπιστημίου.

Οἱ μαθητὲς τῆς κατώτατης προπαρασκευαστικῆς τάξης τοῦ Γυμνασίου θὰ μποροῦν νὰ μπαίνουν κατόπι ἀπὸ ἐξέταση στὴν Αῆ τοῦ Διδασκαλείου, στὸ σχολεῖο τῶν Ὑπαξιωματικῶν, στὴ σχολὴ τῶν Δοκιμῶν καὶ στὴ σχολὴ τῶν Τηλεγραφιστῶν. Οἱ δὲ μαθητὲς τῆς ἀνώτερης τάξης στὸ σχολεῖο τῶν Ἐυέλπιδων κατόπι διαγωνισμοῦ καὶ στὴ σχολὴ τῶν Ἐφεδρῶν ἀξιωματικῶν μὲ στρατιωτικὴ ὑποχρέωσις ἑνὸς ἔτους.

Τὸ Πανεπιστήμιον θὰ εἶνε ἓνα. Σὰν ὅμως ὑπάρ-

χουν τὰ μέσα μποροῦν νὰ γενῶν δύο, ἀλλὰ τὸ ἓνα θὰ εἶνε εἰδικὸ γιὰ ὅσους σπουδάζουν τὶς Φυσικὲς Ἐπιστῆμες, τὴν Ἀστρονομίαν καὶ τὴν Χημείαν, ὥστε τὸ πρῶτο Πανεπιστήμιον δὲ θὰ ἔχη αὐτὲς τὶς σχολές.

Τὸ Πανεπιστήμιον θ' ἔχη κῆπον, δημόσια λουτρό, Γυμναστήριον καὶ Σκοπευτήριον. Οἱ δύο τελευταῖες τάξεις θὰ γυμνάζονται ἐξῆ μῆνες τὸ χρόνο στρατιωτικῶς, οἱ δὲ φοιτητὲς α', β', γ' τάξης θὰ γυμνάζονται δύο φορές τὴ βδομάδα στὴν ὀργανικὴ Γυμναστικὴ, στὸ χορὸ, στὰ διάφορα Γυμναστικά παιγνίδια Κρίκετ, Λὸν-Τένις, Φοῦτ-μπὸλ καὶ ἄλλα ὅμοια ποῦ δυναμώνουν τόσο πολὺ ὅλο τὸ κορμί. Ἀκόμη θὰ γυμνάζονται στὴ Λεμβοδρομικὴ καὶ στὴ κολυμβητικὴ. Κάθε χρόνο ἓνα μῆνα οἱ φοιτητὲς τῶν δύο ἀνωτέρων τάξεων θὰ πηγαίνουν στὴν ἐξοχὴ, γιὰ νὰ περάσουν στρατιωτικὴ ζωὴ. Θὰ κάνουν ψευτομαχὰς καὶ γυμνάσια πόλεμου μὲ ταχτικὸ στρατό. Ὁ ὕπνος, ἡ τροφὴ, ἡ πειθαρχία θὰ εἶνε στρατιωτικὴ. Ὁ βαθμὸς τῆς Γυμναστικῆς καὶ τῆς Στρατιωτικῆς ἀσκησης θ' ἔχει τὴν ἴδια ἀξία ὅπως καὶ τὰλλα μαθήματα. Γιατί ἡ Πατρίδα θέλει γενὰ καὶ πειθαρχικὰ κορμιά ἀφοῦ μέσα στὴν ὑγείαν βασιλεύει ἡ παλληκαριὰ καὶ ἡ μεγάλη ψυχὴ. Δὲ θέλομε πολίτες ἀστενικούς καὶ ἀταχτους ποῦ νὰ μὴν ἔχουν διδαχτῆ ποτὲ τοὺς τί θὰ πῆ πειθαρχία.

Στὸ Πανεπιστήμιον θὰ ὑπάρχει μιὰ αἴθουσα συνδιαλέξεως καὶ μιὰ χοροῦ. Κάθε φοιτητὴς τῆς Βῆς τάξης θὰ εἶνε ὑποχρεωμένος στὸ δικαίωμα τῶν μαθημάτων νὰ κάμῃ δύο διαλέξεις μπρὸς ἀπὸ τοὺς καθηγητὲς του καὶ τοὺς φοιτητὲς τῆς σχολῆς του. Τὸ θέμα καὶ ἡ ὑπόθεσις θὰ τοῦ δοθῆ ἀπὸ τὸν Πανεπιστημιαρχὸν. Οἱ δύο αὐτὲς διαλέξεις του θὰ ἔχουν θέσις καὶ βαθμὸ στὴ Γενικὴ Βαθμολογία του.

Στὸ Πανεπιστήμιον θὰ μπαίνουν οἱ τελειόφοιτοι τοῦ Κλασσικοῦ Γυμνασίου κατόπι ἐξέτασης σύμφωνα μὲ ἰδιαίτερο πρόγραμμα ποῦ θὰ στέλνῃ ἡ Διέσπυση τοῦ Πανεπιστημίου στὸ Γυμνασιαρχὸν. Τὸ πρόγραμμα θὰ εἶνε χωριστό. Δηλαδή ἄλλο γιὰ τὸν Ἐπιστημονικὸ κλάδο, καὶ ἄλλο γιὰ τὸ Φιλολογικὸ ἢ Φιλοσοφικὸ. Τὰ προγράμματα θὰ δίδονται τοῖς Γυμνασιακοῖς τυπωμένα τὴν τελευταίαν βδομάδα τοῦ Μᾶη, ὅταν τελειώνουν καὶ οἱ ἐξέτασεις τοῦ Κλασσικοῦ Γυμνασίου. Ἐτσι οἱ Γυμνασιακοὶ ἀπὸ τὸ Θεριστῆ ὡς τὶς 10 τοῦ 8βρη ποῦ θὰ παρουσιάζονται γιὰ ἐξέταση θὰ μποροῦν νὰ γυμναστοῦν καὶ νὰ προετοιμαστοῦν σύμφωνα μὲ τὸ πρόγραμμα τοῦ Πανεπι-

πνευτικά... Ἐσὺ ἔφυγες, καὶ σὺ ἔλειπες. Ὁ Γιάννης, μὰ ὁ Γιάννης κάθεται δὴ, καὶ κάθε τόσο περνᾷ στὰ παραθύρια μου ποῦ εἶνε θλιμμένα, καὶ φέρνει ἓνα σωρὸ λουλούδια, καὶ ὕστερα κάθεται στὴ γωνία καὶ μουρμουρίζει, ποῦ ἐγὼ κεντάω... Ἀπὸ λέει παραμύθια τώρα πατέρας, παραμύθια ἀτέλειωτα, παραμύθια ποῦ βροχάνε οὐλές τὶς νύχτες τοῦ χειμῶνα, τοῦ θλιβεροῦ χειμῶνα... Καὶ μεῖς ἀκρομαζώμαστε τὶς τρικυμίες, τὶς γοργόνες βλέπομε, τὸ χάρο καθαλάρη, τὶς κυράδες καὶ καλομοῖρες νὰ μᾶς γενῶνουν πίσω ἀπὸ τὴ φωτιά, τοὺς δράκους καὶ τὶς λάμιες νὰ σκοῦζουμε μέσα στὶς μπόρες, καὶ κάποτες δένουμε τὰ χέρια, τὰ χέρια ποῦ μπιστευτήκανε τὸν ὕπνον τοῦ πατέρα, τὸν ὕπνον ποῦ εἶνε σὰν ζῦπνος... Καὶ πάλι νάτος ὁ καλὸς καιρὸς ποῦ θὰ μᾶς τραγουδήσῃ ὁ Γιάννης στὸ γαλὸ, καὶ θάναζήτάω ἐγὼ τὰ καλά μας. ὦ, τὰ καλά μας, καὶ θὰ κυνηγῶ τὴ φωνὴν τοῦ θλιμμένου τῆς ἀντίλαλο. Καὶ ἡ ψυχὴ μου ὅλο καὶ θὰ βουρκῶνῃ στὸ κλάμα, σὰν τὴ βροχούλα ποῦ θὰ πέφτῃ στὰ τζάμια μας, μὲ τὸν καλὸ καιρὸ... Καὶ σὺ τάχα δὲν εἶσαι ὁ ἀδερφοῦλης μου ἀπὸ τότες; Πῆς το τάχα ἔτσι νὰ χαρῶ, πῆς το...

— Ναι, Θεανῶ, ὅ,τι θῆς εἶμαι... μὰ καίει τὸ κοιλτέλο μου, χτυπᾷνε τὰ μελίγγια μου...

— Στάσου... θῆς νὰ σοῦ στρώσω νὰ πῆσης ;..

Ἐλα δὴ, πῆσε στὸν καναπέ τοῦτο, πῆσε, καὶ θὰ σοῦ εἰπῶ, πολλὰ θὰ σοῦ εἰπῶ... Ἐτσι, καλά καμὲς. Τώρα δὲ φοβάσαι πικ. Θὰ σοῦ εἰπῶ γιὰ οὐλα, καὶ περιμένε. Μονάχα νᾶχης πομονή. Μὴν τρέμεις, καὶ γὼ σὲ θέλω, εἶμαι πάντα μιὰ ἀδερφοῦλα, μιὰ πνευτικά ποῦ θὰ σ' εἰπῶ, νὰ μὲ συμπονέσης, νὰ μὲ παρηγορήσης... Τὸ ξέρω πῶς λυώνει τὸ σπλάγχνον σου. Καὶ μένα τρέμει μέσα στὴν καρδιά μου ὁ ἀναστεναγμὸς ὁ παλιός, τόσο παλιός, τόσο μακρυνός... Νά, τώρα νὰ σὲ σκεπάσω κιόλα θάσταν καλύτερα... Νά μὲ τοῦτο τὸ ρούχο. Ἐτσι, ἔ, ἔτσι... Κρυώνεις; Τί νοιώθεις... Δὲ μιλάς;

— Καλύτερα...

— Τί λὲς καλύτερα; Ἄς εἶνε, καὶ τότες ἦταν καλύτερα. Κεῖνοι οἱ καιροὶ περνᾷνε πάλι. ὦ, καὶ πῶς ἐπέρασα, πῶς ἐπέρασα.

— Μὴν ἔρθει ὁ πατέρας σου;

— Ὅχι, τώρα τὸν παίρνει ὁ ὕπνος ποῦ βαστάει μερόνυχτα. Κεῖνος ὁ ὕπνος ποῦ τὸν κάτεχε σὰν πέθανε ἡ μητέρα. Ἦτανε μιὰ τυραγνικὰ δὴ μέσα, καὶ τὸ κάθε τι ἔτρεμε σὰν ζορκισμένο τὶς ὥρες κείνες. Μιὰ λαχτάρα βασιλεύε στὸ σπῆτι, καὶ ὁ πατέρας στὸν ὕπνον τοῦ ἐβυθίζετανε, καὶ τὰ μάτια του πάντα ἀνοιχτὰ ἐβλέπανε, καὶ τὸ κεφάλι του ἦτανε ζῦπνον, ἓνα κεφάλι ποῦ δὲ χῶραε σὲ προσκέφαλο, ποῦ ἔδε-

νότανε σὲ παράδαμα. Ἡ μαννούλα μας ἔλυσε σὰν λαμπαδα, κοιτάζοντας στὶς ἀτέλειωτες ὥρες τὰ μάτια του, καὶ πασιζοντας νὰ τοῦ πάρῃ μιὰ κουβέντα. Ὑπνος, ὕπνος τρομερός, μαλυθένιος. Καὶ τὰ μάτια του πάντα ἀνοιχτὰ, κυβερνώντας πάσα καλὸ ὁλόγουρα, καὶ σκαρπώντας ἓνα χαμό... Κ' ἐπεσε ἡ μαννούλα στὸ κρεβάτι. Γιὰ τρεῖς ἡμέρες ἔσβυσε μέσα σ' ἓνα θυμικτὸ ἀπὸ εὐκὲς ποῦ ἐκάθηε ἡ ψυχὴ τῆς. Ἦτανε στὸ κρεβάτι ἀχνή, στὶς στερνές τῆς ὥρες, καὶ τὸ πρόσωπό τῆς ποῦ ἔσταζε τὸ δάκρυα τῆς καλοσύνης μᾶς ἔστειλε κείνα τῆς τὰ χαμογέλια.

Ὁ πατέρας συνεφέρθηκε κείνη τὴν ἡμέρα, καὶ ὅπως εἶμαστε συναγμένα ὁλόγουρα ἀπὸ τὴ μισοξέψυχημένη μητέρα τὰ παιδιὰ, καὶ παρηγορημαστε βλέποντάς τη νὰ χμογελάει, ζνοιζε ἡ πόρτα καὶ φάνηκε ὁ πατέρας.

Σουρωμένος, γερασμένος, ἀγνώριστος. Ἡ μητέρα ἔκαμε νὰ σηκωθῆ, μιὰ μᾶταιη προθυμιά, θέλοντας νὰ τοῦ δείξῃ πῶς εἶνε καλὰ. Κεῖνος σίμωσε στὸ κρεβάτι, γονάτισε. Τὸ κεφάλι του σκίβοντας τώρα κατω, σὰν λιοντάρι ἀποσταμένο ἀπὸ τὸ κρηνατοβόρο του μεθύσι, ἔδειχνε τέτοια μεγαλωσύνη, καὶ τέτοια σύντριψη πῶς τοῦ βάραινε τὴν ψυχὴ! Θέ μου, τί θὰ κάμῃ τώρα, ἔλεγα μὲ τὸ νοῦ μου. Ἐπῆρε τὸ χέρι

σπύριου. Κάθε μαθητής του Γυμνασίου δίνοντας εξέταση για το Πανεπιστήμιο θα παρουσιάσει πιστοποιητικό ότι έχει συμπληρωμένα τα 18 χρόνια της ηλικίας του. Η στρατιωτική υποχρέωση καθενός φοιτητή θα είναι ένας χρόνος.

Κάθε τελειόφοιτος του Πανεπιστημίου βγαίνοντας γιατρός ή φαρμακοποιός ή δικηγόρος πριν να πάρη το δίπλωμά του θα κληθεί να χρηματική έγγραφη 3 ως 5 χιλ. δραχμές ή πρόσωπο με την υποχρέωση να έγγραφεται για αυτός. Κάθε φαρμακοποιός ή δικηγόρος ή γιατρός, εάν καταγγελλή για παρεκτροπή και αμέλεια επί καθηκόν του θα αποζημιώνεται ο πελάτης του με τη χρηματική έγγραφη ή και αυτή η Κυβέρνηση. Τέτοιο λοιπόν θα είναι το Πανεπιστήμιο.

ΤΟ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΟ ΖΗΤΗΜΑ

Κάποιος, ίσως και πολλοί, διαβάζοντας το άρθρο μου μπορεί να πούν—καλά και όμορφα τα λέει, μα για να γίνουν όλα αυτά χρειάζονται εκατομμύρια δραχμές. Οι τέτοιοι σ' αυτή την ιδέα είναι πολύ γελασμένοι. Εξετάζοντας το σύστημα, χωρίς βασάνισμα, βέβαια φαίνεται πολυέξοδο, μα κατόπι μπαίνοντας στην ουσία βλέπουμε το αντίθετο. Αρχίζοντας λοιπόν από τη βάση, ως εξετάσουμε και ως βρούμε τα έξοδα που θα χρειαστούν για να βελθή σ' εφαρμογή και πράξη το Νέο Εκπαιδευτικό σύστημα μας. Για τα Λαϊκά ή τα Εργατικά σχολεία μονάχα στην αρχή θα ζοδευτή, παρ' όσον για τα νέα κτίρια και για τα υλικά του σχολείου, πράγμα που κούρται σήμερα με το κληροδότημα του μακαρίτη Τσιγγού και με τα τέλη του Πανεπιστημίου και των Μοναστηριών. Για τους νέους δασκάλους ούτε μια πεντάρα δε θα ζοδευτή περισσότερη, μα και οικονομία θα γενή, γιατί όλοι οι δασκάλοι θα έχουν τον ίδιο βαθμό βγαίνοντας απ' το Διδασκαλείο, και γιατί κατόπι εξέτασης και άδειας θέσης θα προτιμάζονται με μεγαλύτερο μισθό. Όστε με ελιγώτερα έξοδα θα έχουμε εφτατάξια σχολεία και δασκάλους τελειούς και μορφωμένους.

Τώρα ως πάμε στη Μέση Πρακτική Εκπαίδευση, που αντικαταστάται τη Μέση Κλασική Εκπαίδευση. Και εδώ το έξοδο είναι λίγο και το περίεργα όμορφο. Αφού σε κάθε πρωτεύουσα Νομού θα συστήσουμε από μια Επαγγελματική σχολή και από μια Ναυτική, Εμπορική, Γεωργική και Τεχνική, ίβης τάξης, τότε σ' όλο το Βασίλειο που έχει

26 Νομούς θα έχουμε 26 Επαγγελματικές σχολές, 26 Εμπορικές, 26 Ναυτικές, 26 Γεωργικές και 26 Τεχνικές δηλ. Πολυτεχνικές, ώστε το όλον 130 πρακτικές σχολές. Τώρα υπολογίζοντας το έξοδο μέσο όρο σε κάθε σχολή 10 χιλ. δραχμές το χρόνο, θα έχουμε ελικό έξοδο 1.300.000 χιλ. Τουτό δε, πρέπει να μας φανή μεγάλο έξοδο, αφού η Ρουμανία ζοδεύει μονάχα για τις Επαγγελματικές σχολές της 1.760.000 δραχμές και αφού το Ρωμαίικο ζοδεύει για τη Μέση Κλασική Εκπαίδευση 2.400.000. Λοιπόν καθώς βλέπετε για τη Μέση Πρακτική Εκπαίδευση θα ζοδεύουμε 1.300.000, δηλαδή ελιγώτερα απ' όσα ζοδεύουμε σήμερα για τη Μέση Κλασική Εκπαίδευση 1.100.100. Τώρα ως πάμε στα Κλασικά Γυμνάσια της Μέσης Εκπαίδευσης. Τα έξοδά τους στην αρχή, ως να τα βάλουμε μπρός θα τ' ακούσουμε, ίσως και όχι γιατί μπορεί να προσφερθούν οι Δήμοι να χαρίσουν στην Κυβέρνηση τα κτίρια και τους χρειαζόμενους τύπους, μα για τους μαθητές όμως δε θα ζοδευή τίποτες η Κυβέρνηση, μπορεί με οικονομικό συστήμα να τ' εμένουν και χρήματα, αφού θα πλερώνουν οι μαθητές 100 δραχ. το μήνα μονάχα για τους καθηγητές θα πλερώνει. Υπολογίζοντας λοιπόν με μεγάλη σπατάλη το έξοδο του κάθε Κλασικού Γυμνασίου 50 χιλ. δραχμές, θα έχουμε έξοδο για 6 Κλασικά Γυμνάσια 300.000 χιλ. δραχμές. Αν τώρα προστίσουμε τις 300.000 χιλ. δραχμές στα έξοδα της Μέσης Πρακτικής Εκπαίδευσης θα δούμε ότι το όλο έξοδο θ' ένε 300.000 + 1.300.000 δηλ. το όλο 1.600.000 χιλ. δραχμές, ώστε από τα σημερινά έξοδα της Μέσης Εκπαίδευσης, το Κράτος θα ωφελείται το όλο 800.000 χιλ. δραχμές και θα έχει ζωντανή και γερή πρακτική Εκπαίδευση και όχι άερα και κούφια πράγματα.

Τώρα ως πάμε στο Νέο Διδασκαλείο. Καθώς είπα παρα πάνω το Νέο Διδασκαλείο μπορεί να στοιχίση ένα, δυό ή και τρία εκατομμύρια δραχμές. Το έξοδο τούτο μπορεί να το κάμη η Κυβέρνηση μ' ένα χρεωλυτικό δάνειο, μπορεί ίσως και να βρεθούν δυό τρεις πατριώτες, σαν το Μαρσαλή, να πούν, ως ζοδεύουμε τώρα τον παρ' όσον, για τη δύστυχη Πατρίδα, γιατί τώρα θα είναι η μοναχή και μόνη φορά που θα πιάσουν τόπο και δε θα πεταχτούν στα λάσπη τα χρήματά μας και έτσι η Κυβέρνηση μπορεί να γλυτώση απ' αυτό το έξοδο. Μα και αν δε γενή τούτο, πάντα με το Νέο Διδασκαλείο θα ζοδεύη λιγώτερα απ' όσα ζοδεύει

σήμερα βαστώντας τέσσερα Διδασκαλεία και βγαίνοντας κούρσοδασκάλους.

Για την ανώτατη Εκπαίδευση, δεν λέγω και πολλά. Στην αρχή, για να γενή το ιδιαίτερο των φοιτητών Σκοπευτήριο, το Γυμναστήριο με όλα τα όργανα της σημερινής προαγωγής, το Κατάστημα της Κολυμβητικής, των Λουτρών και της Λεμβοδρομικής θα χρειαστούν χρήματα, μα κατόπι τα έξοδα θα είναι τα ίδια καθώς σήμερα, ή με διαφορά 50 ως 100 χιλιάδες δραχμές, όχι και περισσότερο. Όστε καθώς βλέπετε με το Εκπαιδευτικό τούτο Σύστημα μας το Έθνος θα ζοδευή πολύ ελιγώτερα χρήματα από όσα ζοδεύει σήμερα και θα έχη Εκπαίδευση όχι Πανωλική και Φτισική, μα Ζωντανή και Λοσώστρα.

ΥΣΤΕΡΟΛΟΓΟΣ

Βάζοντας λοιπόν σ' εφαρμογή τέτοιο Εκπαιδευτικό Σύστημα να τί θα γενή σε 4 ή 5 χρόνια.

Ο Λαός με τα εφτατάξια Λαϊκά σχολεία του και με τις Επαγγελματικές και πρακτικές σχολές του, έχτος που θα ζευγισθή και θα μωρωθή, θα έτοιμαστή τόσο πολύ καλά για τον αγώνα του βίου, ώστε πάντα θα βγαίνει νικητής. Τα παιδιά των χωρικών με τις πρακτικές γνώσεις που θ' αποκτήσουν από τους μορφωμένους παιδαγωγούς του Νέου Διδασκαλείου θα μπορούν, αν δε βρουν ιδιωτική θέση, με μια μικρή χρηματική υποστήριξη, που καθεὶ πλούσιος ή μια χρηματική Τράπεζα θα τήν δώση, ν' αναστήσουν τα χρήματά τους ή νοικιάζοντας ξένα να περιποιούνται τη χτηνοτροφική, τη γεωργική, τη μελισσοκομία, μεταξοκομία, την τυροκομία και τη δασική. Τα χωριά και τα βουνά της Ελλάδας θα γίνουν σιγά, σιγά μια απόλαση χαρὰς και εὐτυχίας, γιατί όλοθι θα βασιλεύη η εργασία, η αληθινή επιστημονική και πρακτική εργασία. Το μικρό εμπόριο καθώς και το μεγάλο θ' αποχτήση σιγά σιγά υπαλλήλους τίμιους, μορφωμένους και ανεπτυγμένους. Η βιομηχανία καλούς εργάτες, και η Ναυτιλία καλούς και μορφωμένους ναύτες και επιδέξιους καπετάνιους, που να μη κάνουν τό συγχρό αγώνες τρελλούς σε βάρους της περισυίας και της ζωής των άλλων. Τα επαγγέλματα θα φτασουν στο τέλειο σημείο της τέχνης τους και δε θα έχουμε πλια ψευτοχτιστάδες, ψευτοξυλουργούς, ψευτες ταχυγραφείους και άσυνείδητους ραφτάδες. Ούτε και θ' ένε χρεία να φέρνουμε τα έπιπλα μας από την Ευρώπη ή άλλα της τέχνης πράγματα. Καθεὶς

της μητέρας και τό φερε στα χείλια του. Ύστερα φάνηκε πώς κάτι μουρμούρισε, απ' έμεινε εκεί γονατιστός. Η μητέρα ανοιγόκλεισε τό στόμα. Είπα:—Κάτι λέει η μητέρα. Ο πατέρας δέν έσήκωσε τό κεφάλι. Τα αδέρφια μου και γώ στέκαμε με τήν φυγή στα μάτια. Κείνη είπε:

— Ο Θεός να σε κυβερνήση... τα παιδιά...

Ο πατέρας τότες σηκώθη μ' ένα τινάγμα λούτερο, σά νιός, πήρε τό σεντόνι που τώρα πάντα φορεϊ, και τήνε σέπασε. Μεις άναφωνήσαμε, άναβοήσαμε σε κλάματα.

Ο πατέρας έγέλασε οικιαχτά, που φάνηκε πώς για μια στιγμή σήκωσε τό σεντόνι ή μαννούλα μας και τονέ κοιτάζε. Ναι, ή μαννούλα μας, πάει! πάει τώρα... Έμεις σταματήσαμε τα κλάματα, και γυρίσαμε ξαφνιασμένα στον πατέρα.

Ύστερα μας έδειξε πώς πρέπει να πάμε στην κρεβατοκάμαρα. Ηρθε ή θεία Ζωούλα και μας συντρόφευε. Ούτε φωνή, ούτε μοιρολόγια δέν άκούστηκαν, μόνη όλονυχτίς θα παράσκειεν ο πατέρας. Κοιμήθηκαν τ' αδέρφια μου, άποκαμωμένα στο βουδύ κλάμα, και ή θεία Ζωούλα μας τό ίδιο. Σηκώθηκα σιγά-σιγά και με τρεμουλιασμένα πόδια, και με τήν φυγή στα χείλια πήγα να παραμονέψω από τήν πόρτα. Κοίταξα από τήν κλειδαρότραυπα. Φαινό-

τανε ή μαννούλα ξαπλωμένη στο κρεβάτι, κι' ο πατέρας στεκάμενος πάνωθι της, όλόρθος, με τα χείρια του στα στήθια σταυρωμένα, και με τό κεφάλι κάτου. Δυό λαμπάδες καιγανε στο κεφάλι της πεθαμένης, άπάνου σε δυό σκαυιά βραμμένες. Τό πρόσωπό της ήτανε κέρινο, κείνο τό κερί που κιντρινίζει σαν κεχλιμπάρι, τα μάτια της μισοκλεισμένα, γαλάζε τόνα άνάμισα από τό μισάνοιγμα του βλέφαρου. Τα χείρια της δεμένα με κατακόκκινη κορδέλλα, μια κορδέλλα πλατειά μεταξωτή, που έπεφτε και κάτου από τα χείρια, κ' έφτανε ως με τα πόδια της. Τα μαλλιά της ζέπλεχα, πέφτανε δεξιά κι' άριστερά στο προσκέφαλο, όμορφοχτενισμένα. Τό κατάμαυρό της βελουδένιο φόρεμα της είχε φορεμένα ο πατέρας, με τα μεγάλα φίλτισιένια άστρα κουμπιά, κ' έκλεινε και σάνταζε στα στήθια ο σταυρός μας με τα μαργαριτάρια. Κάποτες-κάποτες μου φάνηκε πώς ή μητέρα σά να κοιτάζε με τή θλιμένη της ματιά τον πατέρα, όπως πάντα τον κοιτάζε, και θαρρούσες πώς θα κυλήσουνε τα δάκρυα σ' άχναμμένα της μάγουλα. Άλλοτες για μια στιγμή άνατρέχιαξα, άποσβολώθηκα πανταίχοντας πώς ανοιγόκλεισε τα μάτια, πώς άνασειστήκε, πώς τα χείρια της λυθήκανε από τήν κορδέλλα, που σαν λουρίδα αίμα χαράκωνε τό κατάμαυρο βελούδο, και

περιπλεγότανε στα χείρια. Και παίζοντας τό φως από τις λαμπάδες στην ύψη της, κάτι σαν ήσκιοι περνοδιάβαιναν, και ζυγνύσανε τα χείλια σε ψυχομίλημα, σε παίξιμο του χαμογέλαιου στα χείλια που βγαίνει ή ψυχούλα και κηθεταί σαν ήσκιος, και φτερουγίζει... Απ'ε παλι τό φως τρεμούλιαζε σε κάθε του πατέρα σάλωμα, και σειότανε ο ήσκιος του διάμακρος ως με τό ταβάνι, μακρρός και σκεφτικός... Μού φάνηκε στερνά, κοιτάζοντας κίόλο κοιτάζοντας, πώς ή γιαλαδα του ματιού της γύρισε καταμένα, και πώς ο πατέρας πάλε έσηζε ματιά κατά τήν πόρτα, ώσαν να μαντέψανε, να καταλαβαινε πώς παραμόνευα. Έκαμα να φύγω. Κοντοστάθηκα σαν άκουσα πώς κάτι έπεσε βαρύ, και κάτι έτριξε στο κρεβάτι... Δέν τρύμησα να κοιταξω από τήν κλειδαρότραυπα... Η καρδιά μου ράγισε, τα πόδια μου έτόξευαν. Ένοιωθα τον κύρο Ύδρωτα να τρέχη στα μελίγγια μου... Συφορά μου, θα πεσε ο πατέρας άπάνου της, όπως κείνη τή νύχτα που δάγκωνε τα μαξιλάρια... Ύστερα άκουμασθήκα. Άγκυμαχητά πνιχτά, μουρμούρισμα βουτημένο σε σκουτιά, σε θόλο από άντιβούισμα... Έτσι τό φερναν σ' αϊτιά μου... Και τώρα κάτι σαν λυγμοί που δύσκολα συγκρατιόντανε, και μια άγωνία που βούλωνε τή νέκρα... Κάτι σαν πασάτεμα που φεύγει στο σκο-

θῆχη τὴν ἐργασία του, καθὲς μὲ τὴν τέχνη του ἢ μὲ τὸ ἐπάγγελμά του θὰ τρέφῃ τὸ σπῖτι του καὶ ὄχι μὲ τὴν ἀπάτη καὶ μὲ τὴν κλεψιά ἢ βυζαίνοντας τὸ Κυβερνητικὸ Ταμεῖο. Οἱ ξένοι τεχνίτες καὶ ἐργάτες, ποῦ ἔχουν πλημμυρῆσαι καθὲς Ἐμπορικὴ καὶ Βιομηχανικὴ πόλη τῆς Χώρας, σιγά, σιγά θὰ λείψουν, γιατί καὶ μεῖς θῆχουμε ὁμοίους. Οἱ ἀκαμάτες καὶ ἀδούληδες θὰ λιγοστεύουν, γιατί καθὲς θὰ σέρνεται ἀπὸ τὸ εὐτυχισμένο καὶ τιμημένο ρέμα τῆς Ἐργασίας. Οἱ πλοῦσοι μας, ποῦ ἔχουν τὰ χρήματά τους στὶς ξένες Τράπεζες μὲ 2 ἢ 3 ο)ο θὰ θελήσουν νὰ κυκλοφορήσουν τὸν παρὰ τους μὲ περισσότερο τόκο σκορπιζοντας τὰ χρήματά τους στὴ γεωργικὴ, κτηνοτροφικὴ καὶ στὴ Ναυτιλία, ἀφοῦ θὰ γνωρίζουν ὅτι τὰ δίδουν σὲ μορφωμένους ἀγρότες. Ἔτσι δὲ θὰ προδέξῃ εὐτύς καὶ τρομερὰ ἡ μελισσοκομία, τυροκομία, βερβακοτροφία, δασικὴ, κηπουρικὴ, κτηνοτροφικὴ, ποῦ εἶνε ἀγνωστα σήμερα στὴν πλούσια Πατρίδα μας μὲ τὸ γαλάζιο καὶ ἐξοστερο οὐρανὸ τῆς, μὲ τὴν πλούσια καὶ εὐρωστὴ γῆ τῆς καὶ μὲ τίς πλεούμενες ἀκρογιαλιές τῆς.

Θέλετε τώρα νὰ καταλάβετε πλεὶς ἐξοστερα τί κάνουν τὰ χρήματα τῶν πλοῦσιων, ὅταν θυσιάζονται γιὰ πρακτικὸ σκοπὸ καὶ πόση ὠφέλεια δίνουν; Ἐνας φίλος μου Κορφαίτης μούλεγε μιά μέρα συζητώντας γιὰ τέτοια ζητήματα ὅτι πρὶν νὰ γενῆ στὴν Κέρκυρα τὸ Γαλακτοπωλεῖο τοῦ κ. Μαργαρίτη καὶ Σας τὸ γάλα ἐπουλιόντανε ἀκριβιώτατο καὶ ἡ Ἀστυνομία καθὲς μέρα ἀναγκάζοντανε νὰ πετάει πολὺ στοὺς δρόμους, γιατί εἶταν νοθεμένο. Τὰ βούτυρα εἶταν ξυσιμένα, βρωμερὰ καὶ καπνισμένα. Ὅλα τὰ καλὰ τυριά ἐρχόντανε ἀπὸ τὸ ἐξωτερικὸ καὶ οἱ ἀγελάδες τοῦ Νησιοῦ μετριόντανε στὰ δάχτυλα. Μὲ τὴ σύσταση τοῦ Γαλακτοκομείου τοῦ κ. Μαργαρίτη καὶ Σας τὸ γάλα φτήνηνε, τὸ βούτυρο ἐγινε καθαρὸ καὶ νόστιμο, τυριά Ἐθρωπαϊκὰ ἐφτιάστηκαν καὶ οἱ ἀγελάδες τοῦ Νησιοῦ γινήκαν ἑκατὸ φορές περισσότερες, γιατί καθένας πλούσιος μπορούσε νὰ μοιράσῃ στοὺς ἀγρότες ἀγελάδες μὲ τόκο 20 ἕως 30 τὰ ἑκατό. Βάζουμε δὲ κατὰ μέρος ὅτι 20 ἄνδρες καὶ 80 κορίτσια δουλεύουν γιὰ νὰ βγάλουν τὸ ψωμί τους τιμημένα στὸ Ἐργοστάσιο τοῦτο. Τὸ κακὸ ὅμως σήμερα εἶνε, ποῦ γιὰ νὰ θελήσῃ κανεὶς ἄλλος στὴν Ἑλλάδα μιά τέτοια ἢ ἀλλοιώτικη ἐπιχείρηση νὰ κάμῃ, πρέπει νὰ φέρῃ ἀπὸ τὸ ἐξωτερικὸ τὴν περισσότερη ὑπάλληλια, καὶ τοῦτο δὲ τὸν κάνει νὰ σκαφεῖ καλὰ μιά τέτοια ἐπιχείρησι.

Τάχα τὰ Καταστήματα τῶν χειροκτιῶν, τῶν ὑμπρελῶν, τῆς ἀγγειοπλαστικῆς, τῆς δερματικῆς, ἢ τὰ μηχανουργεῖα καὶ τὰ ἀτμόπλοια δὲν ἔχουν ξένους τεχνίτες καὶ ὑπάλληλους; Καὶ ἡ ἔλλειψη αὐτὴ ὑπάρχει στὸν Τόπο μας, γιατί δὲν ἔχουμε πρακτικὲς σχολές. Πόσοι καὶ πόσοι μεγαλέμποροι δὲ φέρνουν ὑπάλληλους ἀπὸ τὸ Ἐξωτερικὸ; Πόσα καὶ πόσα ἐκατομμύρια στέλνει καθὲς χρόνο τὸ Ρωμαίικο στὸ Ἐξωτερικὸ, γιὰ πράγματα ποῦ μπορούσαν κ' εἰδῶ νὰ φτιαστοῦνε καλύτερα;

Καθὼς λοιπὸν βλέπετε θεοφάνερα πολὺ, μιά πάρα πολὺ μεγάλη ὠφέλεια καὶ ἀνθρωπιστικὴ καὶ μορφωτικὴ καὶ συμφροντολογικὴ θὰ γενῆ σ' ὅλο τὸ Ρωμαίικο, ἂν ἐφαρμοστῆ τέτοιο Ἐκπαιδευτικὸ Σύστημα.

Τώρα ἂς πᾶμε στὸ Διδασκαλεῖο, στὰ Γυμνάσια καὶ στὸ Πανεπιστήμιο. Καθὼς εἶδατε καὶ διαβάσατε πάρα πάνω ἀπὸ τὸ Νέο Διδασκαλεῖο, ἐχτός ποῦ θὰ βγαίνουν δασκάλοι μορφωμένοι, ἀναπτυγμένοι, πρακτικοὶ καὶ ἔχι σκολαστικοί, θὰ βγαίνουν καλοὶ σκοπευτές, ἀξιοὶ στρατιῶτες καὶ παιθαρχικοὶ πολῖτες.

Στὰ Κλασικὰ Γυμνάσια δὴν πράγματα θὰ γενοῦν.

α) Ποῦ θὰ προετοιμαστῆ μιά νεολαία γιὰ τὸ Πανεπιστήμιο, παιθαρχικὴ καὶ στρατιωτικὰ μορφωμένη, ποῦ θὰ ξέρῃ νὰ ξοδέθῃ τίς ὥρες τῆς ὄχι στὸν καφενὲ ἢ σὲ ἄλλες κουταμάρες καὶ ἀταξίες, ἀλλὰ σὲ ἔργατα ὑψηλά, μεγάλα καὶ γενναῖα. Μὲ τὰ Νέα Γυμνάσια δὲ θὰ φτιαστῆ μιά νεολαία ποῦ θὰ γενῆ φρότωμα καὶ σῆκκα τοῦ Κεντρικοῦ Ταμεῖου, γιὰ νεολαία ποῦ τελειώνοντας τὸ Γυμνάσιο νὰ μὴ ξέρῃ τίποτε καὶ νὰ μὴ θέλῃ νὰ κάμῃ τίποτε, καθὼς σήμερα συνθάλνεται, ἀλλὰ νεολαία ἀνεπτυγμένη, μορφωμένη καὶ γερή. καὶ β) Ἐξ φτιαστῆ μιά νεολαία ποῦ θὰ ξέρῃ καλὰ καὶ θὰ γνωρίζῃ, γιατί πρέπει νὰ θαυμάζῃ καὶ νὰ καυχίεται γιὰ τοὺς παλιούς τῆς, μιά νεολαία ποῦ δὲ θὰ θέλῃ νὰ φορῆ φτιασιδί καὶ ψεύτικο λιονταριοῦ τομαρί μὰ ποῦ θὰ μορφώνεται ἀληθινὰ καὶ μεθοδικὰ στὸν Κλασικισμό, στὴ Φιλοσοφία καὶ στὶς Ἐπιστήμες.

Τὸ δὲ Πανεπιστήμιο μὲ τίς αὐστηρὲς εἰσιτήριες ἐξέτασές του δὲ θ' ἀφήνῃ ἐλεύτερο τὸν καθὲς ἀγράμματο νὰ μπῆ μέσα. Μὲ τὴν ἰδιαιτέρη δὲ ἐξέταση ποῦ θὰ κάμῃ καθὲς Γυμνασιακὸς γιὰ τὸν κλάδο ποῦ θὰ διαλέξῃ, θὰ μορφωθοῦν ἀληθινοὶ ἐπιστήμονες, ἀληθινοὶ φιλόσοφοι, φιλόλογοι, μαθηματικοὶ καὶ γλωσσολόγοι. Μὲ τίς Γυμνασιακὰς δὲ ἀσκήσεις καὶ τίς Στρατιωτικὰς, μὲ τὸ Σκοπευτήριον

καὶ τὸν Στρατιωτικὸ βίον του θὰ βγάλῃ ἀξιόους στρατιῶτες καὶ παιθαρχικοὺς πολῖτες ποῦ δὲ θὰ τέρνουνται ἀπὸ τὴν πολιτικὴν καμαρίλα σὲ πολιτικὲς ταρχαγές ἢ σέκλογικὰ πάθη, καθὼς σήμερα—ἀφοῦ ἡ νεολαία τοῦ Πανεπιστημίου ποῦ εἶνε γεμάτη ζωὴ, θέρη καὶ αἷμα, δὲν ξέρει καὶ ποῦ νὰ ζεσπάσῃ.— Μὲ περιορισμὸ δὲ τῶν Κλασικῶν Γυμνασίων σὲ ἐξῆ μονάχα, ἐχτός ἀπὸ τὴν ὠφέλεια ποῦ θὰ δῆ τὸ Ἔθνος ἀπὸ τίς Πρακτικὰς σχολές θὰ λιγοστεύουν οἱ γιατροὶ κ' ἔτσι θῆχουμε ἀληθινοὺς καὶ τίμιους γιατρούς, θὰ λιγοστεύουν οἱ δικηγόροι καὶ ἔτσι θὰ περιοριστοῦν οἱ πολιτικοὶ ρήτορες τῆς ρουτίνας καὶ τὸ δῆστυχο Βασίλειο θὰ σωθῆ ἀπὸ τὴν πληγὴ τῶν θεσοκονηγῶν. Θὰ λιγοστεύουν οἱ καθηγητὰδες κ' ἔτσι θῆχουμε ἀληθινοὺς καθηγητὰδες τῶν «Ἑλλην. Γραμμάτων» καὶ ἡ Ἐφημερίδα τοῦ Κουβέρνου δὲ θὰ ἀσθμαίνῃ καθὲς κλοκακίρι ἀπὸ τὸ βάρος τῶν μεταβολῶν. Καὶ οἱ Φαρμακοποιοὶ δὲν θὰ εἶνε σὰν τὰ μανιτάρια οὔτε καὶ τόσο ἀλόπητα θὰ κλέρπουν τὸ Λαό.

Τὸ ἴδιο καὶ ἐλώσεται θὰ γενῆ σ' ὅλους τοὺς Κλάδους. Καὶ ἔτσι ἡ δοξασμένη καὶ ἀμείρη Πατρίδα, ποῦ ἔχει τέτοιο ἐξυπνο καὶ δραστήριον Λαὸ καὶ τέτοια κάλλη, ποῦ τόσα χρόνια μαρτύρησε καὶ χτίκισε μπλεγμένη καὶ σφιχτοδεμένη στὰ δίχτυα τοῦ ψεύτικο Κλασικισμοῦ, θὰ ρωνάξῃ πέρα, πέρα κ' ἀπ' ἀκρὴ σ' ἀκρὴ ἀκλήθειαν, τώρα εἶδα Λευτεριά κ' Ἀνάστασι.

Ἀπὸ μιά καλὴ καὶ ἀνεξάρτητη Βουλὴ, ποῦ πρέπει ὁ Λαὸς νὰ τὴν διαλέξῃ, ἐξαρτιέται νὰ δῆ τὸ Βασίλειο ὅλο τὴν ποθομένη καὶ λατρευτὴ μέρα τῆς Λευτερίας του.

ΚΑΠΙΟΣ

Ὁ φίλος κ. Καλογερόπουλος τῆς «Πινυκοθήκης» τόπωσε τώρα τελευταῖα τίς «Σι ε λ ἰ δ ε ς» του, ἕνα πολὺ νόστιμο βιβλίον ποῦ τὸ καλὸ χερσὶ του δειχνεὶ πῶς πρέδεψε πολὺ τὸ ἐμπόριον τοῦ χαρτίου τὸν τόπο μας.

— Τὸ καλόχαρτο βιβλιαράκι ἔχει δηγήματα, αἰνίγματα, γρίφους, ἀντιμαλλιαρικοὺς κερανοῦς, φιλοσοφικὰ ἀξιώματα (οὐδὲ ἀπὸ τέτια ἄλλο τίποτα!) καὶ ἀλήθειες κοινωικὰς μὲ τὸ τσουβάλι.

— Νὰ μιά γιὰ δεῖγμα. «Πόσα, ὦ πόσα καπέλλα ἔχουν περισσότεραν ἀξίαν ἀπὸ τίς κεφαλὰς, αἱ ὁποῖαι μεγαλοπρεπῶς τὰ φέρουν».

— Γιὰ νὰ νιώσετε τὴ δύναμη τῆς ἀλήθειας αὐτῆς πρέπει νὰ σημειώσετε πῶς ὁ φίλιτος Πινυκοθήκιος φορεῖ καπέλλο καὶ μὲ μεγάλη ἀξία μάλιστα!

τάδι, κάτι σὰν λόγια ποῦ κυνηγᾶνε τ' ἀγέρι στὰ κοῦφια δώματα... Στερνὰ μουρμούρισμα, σὰν ψάλσιμο ψάλλη στὴ στράτα ποῦ ἀκλουθαίει πεθαμένο, στὴ νέκρα καὶ στὸν πόνο... Κατόπι, σιγά-σιγά μιά τρομούλα στοματου ποῦ ἐμουρμούριζε, μὲ τὰ χεῖλια ποῦ κοματιάζανε τὰ λόγια, μὲ τὴ γλώσσα ποῦ σὰ νὰ μπαινόβγαίνε ἀπὸ τίς σαγονιές καὶ νὰ ἀνάμπαιζε σὲ ἦχους παράλυτους κάποιους, ἀκουσα μισὰ λόγια, συλλαβές, καὶ κάτι σὰν ξεθύμασμα ἀγκούσας, ἕνα ἀνάσασμα ζαποστασίας.

— Πές... πές... μου... κυ... κυ... ρά... μου... πές μου το... δέν... ἔχεις μιλιχ... φωνή... σοῦ λείπει... ἀνοιξε τὰ... μάτια σου... νὰ μοῦ... τὸ ξομολογήθῃς... νὰ σὲ πιστέψω... Ἄδικα... ἢ δίκια;.. Ἀλήθεια... σοῦ λειψέ... ἢ ζωή... Τόσο... γλήγορα... ἐφυγες... τόσο ἀμίλητα... μὲ τυράγγησες;.. Νὰν τὸ πιστέψω;.. Δέ... μοῦ φταιξές;.. Ἀπὸ ποῦ... κυρὰ μου... νὰ τὸ ἰδῶ τώρα;.. Λίγο μετὰστεισε τὸ βλέφαρό σου, καὶ θὰν τὸ νοιώσω... Ναι!.. Τὸ μάκμαρο καὶ σὺ ἕνα... Τάχα ἡ ψυχὴ σου;.. Καὶ κείνη... ποῖος τὸ ξέρει;.. Βουβὴ πλάκα... ψάφιο κόκκαλο... κρηάτα νεκρά... ποῦ τὸ αἷμα πᾶζει στὶς ρλέβες;.. σταματᾶει μέσα στὴν καρδιά... σὰν τὸ νεκρὸν στὴ νερομάννα... Χα! χα! χα!.. Τί νὰ λείει κ' ὁ θεός;.. Εἶνε τόσο ψηλά... Μὰ καὶ σὺ στὸν κάτω κόσμο;..

Γιὰ πές μου... ἀλήθεια... λημονήσα, κυρὰ μου... φωνὴ ποῦ δὲν ἔχεις... μὰ ἐστὶ ζῆς... ζῆς... μέσα τῆς... μέσα στὴν ψυχὴ τῆς... ἂ, ναι πόση... παρηγοριά... εἶνε... τὸ παιδί σου... καὶ τ' ἀγαπάω... πόσο τ' ἀγαπάω... γιατί εἶσαι σὺ... ἀτόφια... γιατί δὲν εἶνε παρὰ σὺ... γιατί πιστέψα πῶς εἶσαι σὺ... Θέ μου, στ' ὀφείλουμαι... Γιὰ ἄκου... ἂ ναι, θυμᾶσαι τὴν ἱστορία μας;.. Δόλια, ἐκθανιστήρες... σὲ βασάνισα... Κοιμήσου τώρα... κοιμήσου... Θάρθω τάχα νὰ σὲ βρῶ... νὰ σὲ γνωρίσω... καὶ θὰ μὲ ἰδῆς;.. ἢ θὰ περάσῃς ἀδιάφορη;.. Ὅθ μού δώσῃς τὸ χέρι;.. Ἐκεῖ... σὲ κάποια μέρα... μὰ ποῦ τάχα... Τὸ κεφάλι μου σκίζεται μὲ τίς βαρεῖες... ἀνοίγει σὰν φωτιά... ὅπως τοῦ γύφτου ἀπὸ τὸ ρουπερό... σὲ μύριες σπίντες... καθεμιά καίει... καὶ τὸ νοῦ... σὲ φλόγες... μάταια παιδεύομαι... μάταια σὲ πίκρανα... τοῦ κᾶκου σὲ λάβωσα... σὲ πέθανα... Ζῆσε τώρα... ζῆσε... στὸν ἀπάνου κόσμο... ἢ στὸν κάτω... πῶς τὸ ξέρει... καὶ θὰ σὲ ἰδῶ μέσα στὰ μάτια τῆς... μέσα στὸ γέλιο τῆς θὰ σὲ κρᾶξω... μέσα στὴν ἔψη τῆς θὰ σὲ χαρῶ... Δόσε μου τὸ χέρι σου... ἂ ἔτσι τὸ σφιγγῶ... σὲ σφιγγῶ κρᾶ... πέτρα... πῶς σὲ νοιώθω στὰ κόκκαλά μου... μέσα στὶς πέτσες μου νὰ παγώνης... τίς τρίχες μου νὰ σκίζης μὲ μιά κρυότη... ὦ πῶς σὲ νοιώθω νὰ μὲ σείς... ὅλονε μὲ σείς... σὰν

δεντρὸ μὲ τὰ φύλλα μὲ σαλεύεις... καὶ μέσα μου κυλᾶνε, τρέμουνε, τὰ κρυαδερά σου δάκρυα... Κυρὰ μου... τώρα νὰ σὲ φιλήσω... νὰ σὲ νεκοφιλήσω στὸ στόμα... ν' ἀνοιξῶ σοῦ τὰ χεῖλια μὲ τὴν πνοή μου... Νὰ ἔτσι... νὰ στὰ χεῖλιάκια σου ποῦ μοῦ μιλήσανε... ποῦ μὲ ποτίσανε... ποῦ μὲ ζῆσανε... Νὰ, ἔτσι... νὰν τὰ ζεστᾶνω, νὰν τὰ ζῆσω... ποῦ ἡ χιονάδα τους... ποῦ ἡ χιονάδα τους νὰ σβύσῃ... Ψυχὴ δὲν ἀκούγεται στὰ χεῖλια σου... οὔτε μιά σταλιά αἷμα δὲ μ' ἄρῃσε ὁ χροὸς στὴν ἄκρη ἀπὸ τὰ χεῖλια σου... μονάχα μιά γωνίτσα ἀπ' τὸ ματάκι σου, μιά ρεῖθ μακρονή... νάτη, ποῦ δὲ μοῦ λείει τίποτα πλιχ... τίποτα... καὶ δὲ βλέπω τίποτα... τέλεια τίποτα... ἀνασῆκωσε λίγο τὸ βλέφαρό... ναι!.. σκέλεψε λίγο τὰ βλέφαρα νὰ ἰδῶ... Ναι!..

Ἦστερα ἀπὸ τὸν πεισμὸ τῆς, ὦ θέ μου, ὕστερα... Θυμᾶμαι τὸ σκόρο ποῦ σαλεύε στὸ σπῖτι, καὶ πῶς φεύγανε δὴ μέσα τὰ πράγματα, οὔλα τὰ πράγματα μακραίνανε... Δὲν ξεκαθάριζα πῶς περιώσανε οἱ στιγμές κ' ἀμίλητες οἱ ὥρες, καὶ πῶς ἐρχότανε σιγά-σιγά τὸ σκοτάδι νὰ κλάψῃ στὴν ψυχὴ μου, νὰ